וועטער:
קלאר און קיל

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

דאס אידישע ווארט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאנג — 7.24
זון אונטערגאנג — 4.58

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

Vol. 20, No. 219. Winnipeg, Monday Nov. 10, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג, יט' חשון, תרצ"א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

אנב - אורחא
פון מארק

"טענקסגיווינג דעי"

צוזאמען מיט אלע לאיאלע בירגער פון קאנאדע לויבן מיר און דאנקען היינט זיין ליבן נאמען פאר די חסדים וואס ער האט מיט אונז געטאן אין משך פון דעם פאר־גאנגענעם יאר.

מיר דאנקען אים פאר דעם גרויסן שניט אויף די פעלדער דאס יאר, פאר די הויכע פרייזן אויף תבואה, פאר דער פראספע־ריטעט וואס הערשט אין לאנד און פאר דער שפע וואס צעשפארט אונזערע עלע־וואטארן.

וואס, איר זאגט אז די גערעטעניש וואלט ניט געשארט ווען זי איז אפילו בעסער? אז די פרייזן אויף תבואה זיי־נען עפעס אביסעלע דאסיק? אז מיט דער פראספעריטעט איז אפנים ניט מיט אלעמען, ווייל פרנסה איז 10 איילן אין דר'ערד? אז עס זיינען דא א פאר הונ־דערט טויזנט ארבעטסלאזע ביי אונז?

אראבער באאומרואיקט איבער פעספילדס נייער דערקלערונג

טשעמבערלען פארזיכערט אראבער אז פאליטיק וועט ניט געענדערט ווערן

(ספעציעל פאר "דאס אידישע ווארט")

ירושלים, נאוו. 10 (איטא). — די פא־לעסטינער אראבער זיינען באומרואיקט איבער דער מעגלאכקייט, אז די בריטי־שע רעגירונג זאל מאדיפיצירן דעם "ווייסן פאפיר" צוליב די אידישע פראָ־טעסטן, — ווערט באהויפטעט אין א דערקלערונג פון דער אראבישער עקזעקו־טיווע איבערגעשיקט צום הויך־קאמישאנער, אין וועלכער עס ווערט געבעטן, אז א קאפיע פון דער דאזיקער דערקלערונג זאל איבערגעשיקט ווערן קיין לאנדאָן.

...

ווי עס ווערט פארשטאנען, האט לארד טשעמבערלען געענטפערט דער אראבישער עקזעקוטיווע, אז ער גלויבט ניט די דער־קלערונגען ארויסגעגעבן נאכ'ן "ווייסן פאפיר" זאלן זיין א סתירה צו זיין אינ־האלט. פארקערט, ער דיינקט, אז זיי בא־שטעטיקן נאך ווייטער די פאליטיק אנ־געצייכנט אינ'ם "ווייסן פאפיר", און ער גלויבט ניט, אז דער רעגירונגס "ווייסער פאפיר" קאן מאדיפיצירט ווערן.

ציוניסטישער קאנגרעס וועט זיך עפענען פעב. 5

אקציאנס קאמיטעט באשליסט אויף צייט, אבער נאך ניט אויף פלאץ פונ'ם קאנגרעס.

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

לאנדאן, נאוו. 10 (איטא). — פעב־רואר דער פינפטער איז דער טאג באַ־שטימט פאר דעם קומענדיקן 17טן ציו־ניסטישן קאנגרעס, לויט א באשלוס פונ'ם אקציאנס קאמיטעט אויף זיין זיצונג דא. דאס פלאץ פונ'ם קאנגרעס איז פארבלייבט נאך אמער דערווייל אומבאשטימט.

און כדי צו דערמעגלאכן אז דער קרן־היסוד קאמפיין זאל אנגעפירט ווערן דעם ווינטער מיט אזוי ווייניק רייבונגען, ווי נאר מעגלאך.

מאנדאטן קאמיסיע לייגט אפ פאלעסטינער פראגע

זשענעווע, נאוו. 10 (איטא). — די ...

ש. ל. ציטראן געשטארבן אין עלטער פון זיבעציק יאר

ווילנע, נאוו. 9 (איטא). — שמואל לייב ציטראן, באוואוסטער העברעאישער שרייבער איז דא געשטארבן דריי וואכן נאכדעם ווי עס איז געפייערט געווארן זיין 70טער געבורטסטאג.

(::)

איינשטיין געערט פון שווייצא־רישן אוניווערסיטעט

צוריך, נאוו. 9 (איטא). — א דאק־טאראשאפט "האנאריס קאוזא" (ערן־טיטול) איז אויסגעטיילט געווארן צו דר. איינ־שטיין אין פארבינדונג מיט'ן יובליי פון דער טעכנישער־הויך־שול דא, וואו איינ־שטיין איז פריער געווען א תלמיד, און דערנאך א לערער.

אלבערטא פינאנצן אין גוטן צושטאנד

... אלבערטא ציינט א סורפלוס — אפשר דער איינציקער פאל פון אזא סארט אין קאנאדער פראווינציעלע פינאנסן.

וויניפעגער וואסער־ליינונג גיט גוטע פראפיטן

איבער 888 טויזנט דאלאר איז געווען די הכנסה פון דער שטאטס וואסער־ליי־טונג פאר דעם 9־חדשים'דיקן פעריאָד וואס האט זיך פארענדיגט סעפט. 1טן, אין פארגלייך מיט 869 דאלאר פאר דעם זעלבן פעריאָד לעצטן יאר.

ווען די הוצאות ווערן דערפון אראפגע־נומען, פארבלייבט נאך א סורפלוס פון $53,200. צוזאמען מיט דעם פעריקן סור־פלוס, הרט איצט דער וואסער־ליינונג סיסטעם א סומע פון $108,377 אויף דער קרעדיט זייט פון די ביכער.

(::)

חנוכת הבית פון דער פאלקס שול

קומענדיקן זונטאג אוונט 16טן נאוועמ־בער, וועט געפייערט ווערן דער חנוכת הבית פון דער אידישער פאלקס־שול. צו דער פייערונג ווערן איינגעלאדן די עלטע־רען פון די קינדער און אלע פריינט פון דער שול. די פייערונג וועט פארקומען אין דעם זאל פון דער שול־געביידע, וועל־כע איז ערשט פארענדיגט געווארן. לכבוד דעם יום־טוב וועט אויך אראנזשירט ווע־רען אן אויסשטעלונג פון די קינדער־אר־בעטן פון אלע קלאסן.

גרויסער עולם קומט צו פראטעסט פארזאמלונג

1,500 אידן פילן אן וויניפעג טעאטער פראטעסטירנדיק קעגן "ווייסן פאפיר".

וויניפעגער אידן האבן נעכטן אוונט געשטורמט מיט פראטעסט קעגן סימפ־סאנ'ס באריכט, לארד פעספילדס "ווייסן פאפיר" און קעגן דער שטעלונג פון דער בריטישער רעגירונג און דעם פאקט אין פנים וואס זי האט געגעבן צום זיבעצן מיליאניק אידנטום. פארשוועכנדיק די באלפור דעקלאראציע.

דערוואקסענע, א פאלק פון גרויסע אי־בערלעבונגען, שרעקן זיך ניט אפ פאר קיין טונקעלע וואלקנס, די זון וועט פאר אונז ניט פארשטעלט ווערן, אונזער ליכ־טיקער טאג וועט קומען".

דער. היפס דריקט אויס פראטעסט

"איך בין דא היינט אוונט צוזאמען מיט אייך פארזאמלט צו פראטעסטירן קעגן דער האנדלונג פון לארד פעספילד ...

... היינט אוונט פארזאמלט צו פראטעסטירן ניט קעגן דעם בריטישן פאלק, נאר קעגן דער בריטישער רעגירונג, און צוזאמען מיט אלע אידן פון דער גאנצער וועלט. פראטעסטירן מיר היינט אוונט קעגן דער האנדלונג פון דער בריטישער רע־גירונג, קעגן איר שטעלונג צו די אידן און ארץ־ישראל. מיר, אלס אידן, פילן א גרויסן ווייטיק, פאראורזאכט פון לארד פעספילדס דעקלאראציע. מיר, — האט מר. ווילדער געזאגט, — זיינען ניט בלויז אויסן צו פראטעסטירן נאר, וואס וויכ־טיקער איז, ענגער צו פארבינדן זיך און פארשטארקן אונזער טעטיקייט אינ'ם אויפבוי פון ארץ־ישראל.

נאך מר. ווילדערס קורצע רעדע, האט דער בית־יתומים כאר צוזאמען מיט אלע פארזאמלטע געזונגען "התקוה" און רבי י. כהנאוויטש האט נאכדעם געהאל־טן א רעדע.

רבי כהנאוויטשעס רעדע

"דאס אידישע פאלק איז חלילה ניט געשטארבן, מיר זיינען אביסל בלויז איינ־געשלאפן, מיר זיינען א פאלק מיט א סך געדולד און אלם אזעלכע, וועלן מיר סוף־כל־סוף זיגן. מיר האבן איבערגע־לעבט אלע אונזערע־שווערע צייטן און מיר וועלן אויך איבערלעבן דעם איצ־טיקן קריזיס.

"מיר פראטעסטירן קעגן דער האנד־לונג פון דער איצטיקער בריטישער רע־גירונג. דער איד האט געלעבט, לעבט און וועט לעבן. אונזער ארבעט דארף איצט געטאן ווערן מיט מער ענערגיע. מיר ...

"אן ענטפער פון גארד — זאגט אפאנסקי

שינבוין דריקט אויס צוטרוי אין בריטישן פאלק

ש. מילערס רעדע

דר. שפיראס רעדע

(שלוס אויף לעצטער זייט)

אדרעסירט אפענע בני - ברית פארזאמלונג מאנטאג

דר. ס. ד. פעלדמאן

וועט האלטן א לעקציע אין אידיש, מאנטאג נאוועמבער 10טן, פאר דער בני־ברית לאדזש, אין טראוועלערס האל, אי־בער דער טעמע: "נארדוי: דער דאקטאר, דער מענטש און דער איד" . . .

די בני־בריתר לעקציעס זיינען אפן און פריי פאר דעם אלגעמיינעם פובליקום, און פאנגען זיך אן פונקט 8.30.

פאר דעם 19טן נאוועמבער וועלן די בני־ברית האבן אלס גאסט פיליפ ם. קלוצניק, פון אמאהא, פארשטייער פון דיסטריקט גראנד לאדזש נומער 6, און ער וועט רעדן איבער דער טעמע "אחדות ביי די אידן".

מר. קלוצניק וועט אויך באזוכן קאלגא־רי, עדמאנטאן, סאסקאטון און רעדזשיי־נע.

(::)

נייעס בקיצור

דזשאזעף פירט, געוועזענער קאנסטייבל פון ראיאל קענעדיען מאונטעד פאליס, איז פון ריכטער מאקדאנאלד, פון דאפינער קרייז געריכט, לעצטן פרייטאג פאר־משפט געווארן צו צען יאר טורמע פאר טויטן מרס. לייט, ביים פיקניק אין ראבלין לעצטן סעפט. 1טן.

פירט איז געווען אנגעקלאגט אין מארד, אבער אזוי ווי ער איז געווען זייער שיכור בעת ער האט באגאנגען זיין טאט, האט דער געשווארענער געריכט אים געפונען שולדיק בלויז אין טויט־שלאג.

* * *

די ענדגילטיקע רעזולטאטן פון די אמע־ריקאנער וואלן ציינן, אז די רעפובליקאנער וועלן האבן די קליינע מערהייט פון 2 אויך אין הויז, אויב רעוויזיעס און ווידערציילונ־גען וועלן ניט ענדערן די רעזולטאטן.

דער צושטאנד פון ביידע הייזער איז אזא:

סענאט, — רעפובליקאנער, 48; דע־מאקראטן, 47; פארמער־לייבאר, 1.

הויז, — רעפובליקאנער, 218; דעמאק־ראטן, 216; פארמער־לייבאר, 1.

די רעפובליקאנער וועלן פאקטיש ניט קאנען דורכפירן קיין איין געזעץ אן דער הילף פון דעמאקראטן.

* * *

צוויי באוואפנטע באנדיטן זיינען אי־בערגעפאלן דעם גאראדזש פון דזשאן פארבס, 644 בוירנעל סטריט, ארום 6 אזייגער פרייטאג אוונט. זיי האבן, נאטיר־לאך, געוואלט געלט, אבער זיי זיינען אוועק אנטוישטע, מיט ליידיקע הענט: ערשט מיט עטלאכע מינוט פריער האט מר. פארבס אוועקגעטראגן א היבשע סו־מע געלט פון זיין אפיס. די באנדיטן זיינען אנטלאפן אויף זייער אוטאמאביל וואס האט אויף זיי געווארט אין דרויסן.

ארבעט פון אימיגראנטן הילף פאראיין און אימיגראציע אויסזיכטן באהאנ־דעלט ביי טאסן פארזאמלונג

"דער צוועק פון דעם איצטיקן קאמ־פיין, פון דעם אידישן אימיגראנטן הילף פאראיין אין קאנאדע, איז צו פועלן ביי דער קאנאדער רעגירונג, אז אזוי שנעל ווי די ארבעטסלאזיקייט סיטואציע אין דעם לאנד וועט זיך פארבעסערן, זאל דערלויבט זיין פאר אידישע אימיגראנטן אריינצוקומען אין קאנאדע". — מיט דער דאזיקער באמערקונג האט מר. ס. הארט גרין, פרעזידענט פונ'ם אידישן אי־מיגראנטן הילף פאראיין, דערעפנט די פארזאמלונג נעכטן בייטאג פאר א גרויסן עולם אין פרץ אינסטיטוט.

מ. א. גרעי, סעקרעטאר פון מערב קאנאדער אימיגראנטן הילף פאראיין, האט זיך לייגנער אפגעשטעלט אויף דעם אויפטו פון דער דאזיקער ארגאניזאציע. ער האט אנגעוויזן פאקטן און ציפערן, אז אין קאנאדע זיינען אין פארלויף פון די לעצטע צען יאר, אריינגעקומען פערציק טויזנט אידישע אימיגראנטן. פון דער צאל האבן זיך א סך באזעצט אין מערב קאנאדע און במעט אלע פון זיי האבן זיך אקלימאטיזירט און זיי זיינען א ווערט־פולער בייטראג צום קאנאדער אידנטום.

בעת די אידן אין קאנאדע און אין אנ־דערע גלות לענדער, דעם הויפט אינטע־רעס", — האט געזאגט י. א. טשער־ניאק. "עס איז צום באדויערן וואס גע־וויסע פערזאנען פארמאכן זייערע אויגן אויף אלע פראבלעמען אינ'ם אידישן לעבן, און זיי ווענדן זייערע אר־גען בלויז צו געוויסע פונקטן (ארץ־ישר־ראל און אידישער קאלאניזאציע אין רוסלאנד), אין וועלכע זיי גלויבן, אז בלויז דארטן וועלן זיי געפינען דערלייזונג פאר דעם אידישן פאלק.

"ניט נאר העלפן ניט יענע עלעמענטן אין די פארשיידענע ארבעטן פונ'ם אי־דישן לעבן אין די גלות לענדער, נאר זיי לאכן אפ פון די יעניקע וועלכע לייגן צו א האנט, צו אזעלכע ארבעטן. אונז פעלט דער באוואוסטזיין צו באגרייפן די וויכטיקייט פון א גרויסער אידישער אי־מיגראציע אין קאנאדע, וואו אידן קא־נען האבן די גוטע געלעגנהייט צו איינ־ווארצלען זיך.

"אונזער לעבן האט זיך צום באדויערן אזוי פארמירט, אז מיר ליידן פון דער קראנקהייט צו זעען מיט איין אויג. לא־מיר זיין צו די יעניקע וועלכע זאלן אויף ...

פאר אידישער אימיגראציע אין קאנאדע, אויב ניט דער אידישער אימיגראנטן הילפס פאראיין? — האט מר. פאל געפרעגט.

"איך בין זיכער, אז א סך פון אייך פארזאמלטע, זיינען אימיגראנטן, און איר זייט פאראינטערעסירט אין א מעגלאכער אידישער אימיגראציע אין קאנאדע ׳אויב יא, שליסט זיך אן אין דער ארבעט פון דעם אידישן אימיגראנטן הילפס פאר־איין פאר אייער אייגענער טובה, פאר ...

אמעריקען דזשואיש קאמיטע וועט באקעמפן אנטיסעמיטיזם

ניו־יארק, נאוו 10 (איטא). — נעמענ־דיק אין אנבאטראכט דעם איבערראשנדן פאקט וואס אזא ציוויליזירט, קולטורעל פאלק ווי די דייטשן, האט געקאנט אנגע־שטעקט ווערן מיט אנטיסעמיטיזם, האט די "אמעריקאן דזשואיש קאמיטע" צו־זאמענגעשטעלט זעכציק מיטגלידער פון פארשיידענע טיילן פון די פאראייניקטע שטאטן, ביי איר 24טער יערלאכער פאר־זאמלונג, מיטן צוועק צו פארהאנדלען די פראגע, וואס פאר א מיטלען עס זאלן אנגענומען ווערן אפצושטעלן די ווייטער־דיקע פארשפרייטונג פון אנטיסעמיטיזם, וואס האט איצט ארומגעכאפט אייראָ־פע.

ביי דער זעלבער פארזאמלונג איז איינ־שטימיק אנגענומען געווארן א רעזאלוציע וואס דריקט אויס גרויס אנטוישונג צו גרויס בריטאניע פאר איר "ווייסן פא־פיר".

דער יערלאכער באריכט פון דער עק־זעקוטיווע ווא סאיז איינשטימיק אנגע־נומען געווארן פון דעם קאמיטעט, האט אוי דפארהאנדלט וועגן דעם איצטיקן ארבעטסלאזיקייט צושטאנד וואס הערשט אין די פאראייניקטע שטאטן.

דער קאמיטעט האט, צוזאמען מיט אנדערע אידישע קערפערשאפטן, באשלא־סען אנצונעמען שריט צו שטודירן די לאגע פון די הערשנדע דיסקרימינאציעס קעגן אידן.

(:־:)

אידישע אימיגראנטקע שפרינגט צום טויט פון 6־טן שטאק

וואנקאוווער, ב. ק. — העלען מארגא־ליוס, אן אימיגראנטן פרוי פון פוילן, איז לעצטן פרייטאג, ארום 3 אזייגער בייטאג, געשפרונגען צום טויט פון א פענסטער פון אן אפארטמענט אויפ'ן 6טן שטאק אין ...

קאנט, וואס האט זי געטריבן צום שרעק־לאכן טאט.

(::)

וועלן אנפירן פראפאגאנדע פאר 100־פראצענטיקן פויל

(שלוס אויף לעצטער זייט)